NATIONAL IDENTITY REFLECTED IN THE MICROTOPONYMY OF THE UPPER VIȘEU VALLEY, MARAMUREȘ

Adelina Emilia Mihali, Assist., PhD, Technical University of Cluj-Napoca, North University Centre of Baia Mare

Abstract: The present study focuses on the connection between toponymy and national identity, as microtoponyms are representative of the relationship that people establish between a certain place and their social life, the history of their community and the collective imaginary. The article pertains to more extensive research conducted in Borşa, Moisei and Vişeul de Sus. The analysis takes into account only toponyms that refer to social life, namely to the household, agriculture, animal rearing, mining, historical events, social relations and settlement boundaries – all the aspects that define the specific nature of a community. At the same time, the toponyms are discussed with respect to their etymology, as linguistic contact (an important dimension of the identity – alterity relationship) is salient on this level. The high number of microtoponyms referring to social life and the fact that these names are based on Romanian appellatives are aspects suggestive of the identity of the community investigated.

Keywords: toponymy, identity, appellatives, social life, antroponym.

1. Introducere

Toponimia reflectă cel mai bine istoria și evoluția unei comunități. În procesul de atribuire a numelor, omul este elementul cel mai important, deoarece el, ca factor denominator, selectează din multitudinea de termeni ai limbii pe care o folosește zilnic acele cuvinte care corespund cel mai bine însuşirii remarcate a unui punct din teren. Aspectele geografice, istorice ale locului se pot schimba în decursul timpului, dar toponimul dăinuie peste ani și stă dovadă pentru caracteristicile mediului înconjurător, pentru schimbările sociale și politice, pentru contactul lingvistic, migrații, evenimente istorice, adesea trecute cu vederea, credințe, superstiții.

Un rol important în cadrul toponimiei îl au microtoponimele (denumiri din interiorul unei regiuni, localităţi), deoarece sunt mai stabile, datorită oglindirii mai fidele a legăturii organice dintre om, natură și mediu social.

Studiul nostru se axează pe legătura dintre toponimie și identitatea națională, microtoponimele fiind reprezentative pentru modul în care oamenii raportează locul la viața lor socială, la istoria comunității și la mentalul colectiv. Articolul face parte dintr-o cercetare toponimică mai amplă efectuată în localitățile Borșa, Moisei și Vișeul de Sus, cercetare materializată în teză de doctorat. Amplasată într-o zonă de munte, regiunea anchetată este populată în special de români, însă comunitățile minoritare care au găsit aici un loc prielnic așezării, în trecut sau în prezent, și-au lăsat amprenta asupra toponimiei. Pentru reliefarea temei propuse spre analiză, vom supune atenției noastre microtoponimele referitoare la viața socială și cele care au la bază un antroponim (supranume sau poreclă).

2. Identitate și alteritate

2.1. Aspecte teoretice

Exegezele actuale, definesc noțiunile *identitate* și *alteritate* ca antonimice. Identitatea este definită drept „faptul de a fi identic în fiecare moment cu sine însuşi; starea unui obiect de a fi ceea ce este, de a-şi păstra un anumit timp caracterele fundamentale” (*DEXI* 2007, s.v.), pe când alteritatea reprezintă „caracterul a ceea ce este diferit de un eu, ceea ce constituie o entitate aparte, diferită; senzaţia unui eu de a fi un altul, de a fi altcineva” (*DEXI* 2007, s.v.). Prin urmare, identitatea înseamnă a fi egal cu tine însuți, cuprinzând o serie de

BDD-V87 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:03 UTC)

practici semnificative pentru un individ, popor etc. (Hastings, Manning 2004: 295), iar alteritatea ține de tot ceea ce este diferit de eu, fiind în strânsă legătură cu schimbarea.

2.2. Relația limbă - identitate

Analizând relația dintre limbă și identitatea națională, Blommaert (2006: 245) afirmă că aceasta din urmă este, de fapt, un repertoriu de identități diferite, posibile, fiecare având un rol, un domeniu de aplicare și o funcție. Identitatea națională este, astfel, o etichetă descriptivă atașată oamenilor. În acest context, relația identitate – limbă este centrată exclusiv pe vorbitori, deoarece aceștia prin actele de vorbire (văzute ca acte de autoexprimare, „acts of speakers expressing or voicing some self" (Hasting, Manning 2004: 292) se „performează" pe ei înșiși. Deși în societatea actuală limba nu poate fi o caracteristică determinantă a identității etnice și naționale, ea rămâne totuși una semnificativă în multe cazuri (May 2012: 135), deoarece poate cel mai important aspect al ei constă în „its capacity for generating imagined communities, building in effect *particular solidarities*" (Anderson 1991: 133).

3. Relatia identitate – toponimie

3.1. Statutul numelui propriu

Numele propriu are meritul de a individualiza, de a desemna. Statutul numelui propriu în lingvistică a fost un subiect controversat, discutat de mai mulți specialiști[1], care au analizat raportul dintre numele comun și cel propriu, încercând definirea celui din urmă. În cazul numelui comun, relația dintre cuvânt și sens este fixă, pe când în situația numelui propriu, raportul dintre forma onomastică și descrierea referentului se schimbă de la un context la altul (Tomescu 2009: 52). Astfel, numele proprii au fost definite contradictoriu, fie prin absența înțelesului (teoria etichetei), fie ca având înțeles infinit, ori monosemantism. Teoriile occidentale recente vizează diferențele dintre numele proprii și cele comune, atât la nivel semantic, cât și la nivel pragmatic. Van Langendonck (2007: 62) consideră numele propriu un semn lingvistic, fără sens, nominal, care are însă la bază un lexem propriu, plurireferențial. Deși numele proprii nu au sens, ele pot dezvolta presupuneri, înțelesuri asociative care țin de categoria de bază în care se încadrează, derivă din forma lor sau sunt declanșate de purtător, ori sunt sensuri afective sau gramaticale. Coates (2006: 66) abordează numele din perspectivă pragmatică, reliefând două moduri referențiale, unul semantic, specific apelativelor, și unul onimic, referitor la nume proprii. Acestea din urmă sunt legate de convenția lingvistică doar prin sensul categorial (Coates 2006: 82).

3.2. Toponimele referitoare la viața socială – indicii ale identității unei colectivități

În toponimie, un rol important îl are semantica, deoarece, în momentul creării numelor topice, principalul criteriu de alegere a elementului lingvistic potrivit pentru a denumi obiectul avut în vedere a fost cel semantic. Considerăm că între sensurile declanșate de numele propriu, circumstanțele utilizării acestuia și implicațiile celui care îl folosește se stabilește o relație de interdependență.

În acest context, numele topice referitoare la viața socială sunt indicatori ai relațiilor dintre membrii unei comunități, indicii ale „legilor" după care se ghidează respectiva colectivitate.

Din punct de vedere semantic, microtoponimele referitoare la viața socială pot fi clasate în:

a) nume topice referitoare la gospodărie, cu trimitere la:

- locuințe stabile sau provizorii, necesare pe timpul verii pentru pășunatul vitelor sau strângerea fânului:

[1] Pentru o privire de detaliu asupra diverselor opinii în această problemă, vezi V. Florea 1972: 169-177.

BDD-V87 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:03 UTC)

LA COLIBI [la colíb°], 1. fânațe; 2. pășune; 3. loc unde sunt stâne (Borșa). Et**.** prep. *la* + *colibă* „adăpost provizoriu pentru oameni și uneori, pentru animale, făcut din bârne, din crengi etc. și acoperit cu paie, ramuri etc.” (*DEX*, s.v.) (< sl. *koliba*).

SĂLĂȘINA, pârâu, afluent al pârâului Șesuri (Borșa). Et**.** Considerăm că apelativul *sălășina* este un derivat, dispărut astăzi, de la substantivul *sălaș* cu sufixul *-ina*. Pentru *sălaș, DEX* (1998) dă sensurile „(Pop.) 1. Adăpost unde cineva capătă temporar găzduire. 2. Construcție rudimentară făcută în câmp și folosită ca adăpost temporar pentru oameni și animale. 3. Locuință, casă. ♦ Staul, grajd. ♦ Culcuș. 4. Așezare omenească. ♦ Locuitorii acestei așezări. 5. Mică așezare de țigani (nomazi); grup de familii de țigani (nomazi) sub conducerea unui vătaf”. *DAR* (2002: 211), adaugă pop. „loc de adăpost sau de culcare; vizuină, bârlog; animale sălbatice care trăiesc într-un sălaș”(< magh. *szállás*). Menționăm și toponimul *Sălășinuri*, vârf, culme între Muntele Vulpea și Fântânele (Borșa), plural specific idiomului maramureșean în *-uri* (ca la *case-căsuri*) de la femininul *sălășina*.

VALEA COLIBILOR [váleạ colíb°ilor], fânațe (Moisei). Et**.** subst. *vale* (art.) + subst. *colibă* (pl., gen.).

VALEA CASELOR [váleạ cásălor], „vale domolită” în Borșa, cătun contopit satului Borșa[2]. Et**.** subst. *vale* (art.) + subst. *casă* (pl., gen.).

- construcții cu instalații necesare în prelucrarea cerealelor, în special mori, situate pe cursuri de apă și frecventate de întreg satul:

LA MOARA CUHENCII, fostă moară (Moisei). Et**.** prep. *la* + determ. top. **Moara Cuhencii* < subst. *moară* (art.) „instalație special amenajată pentru măcinarea cerealelor; clădire, construcție prevăzută cu asemenea instalații” (*DEX*, s.v.) + determ. antrop. *Cuheancă* (< n. top. *Cuhea* + suf. *-eancă*).

PÂRÂUL MORII, stradă paralelă cu valea Repedea, pe care se afla în trecut o moară, vâlcea (Borșa). Et**.** subst. *pârâu* (art.) + subst. *moară* (gen.).

MOARA LUI CIOTU, fostă moară (Moisei). Et**.** subst. *moară* (art.) + determ. antrop. *Ciotu* (gen.) (*DOR* 1963: 240; Iordan 1983: 128).

Se remarcă extinderea numelui de la locul construcției la apa pe care este amplasată moara (*Valea Morii*), dealurile din preajmă (*Dâmbul Morii*) sau la căile de aces (*Drumul Morii*). În prezent, în arealul cercetat, morile au fost dărâmate sau conservate în parte cu scop turistic, însă denumirile circulă printre localnici, amintind de rituri și practici agrare. De asemenea, unele toponime populare s-au păstrat în sistemul oficial de denominație a străzilor.

b) nume topice referitoare la activități rurale:

- agricultură:

GIREADĂ [ˊîrẹádă], deal (Moisei). Et**.** dial. *gireadă* (art.) „șir, stog (de grâu, de paie)” (*DAR* 2002, s.v.).

LA CLĂI, fânațe (Borșa). Et. prep. *la* + subst. *claie* (pl.) „grămadă mare de fân” (< sl.**klanja*).

*OBRAȚĂ***,** șes de-a lungul Vișeului (Borșa). Et**.** varianta învechită a subst. *obraț* „capăt al ogorului; loc lăsat nelucrat la capătul sau împrejurul unei vii; livadă la poalele unui deal cu vii” (*MDA*, s.v.); „suprafață de teren, lată de aproximativ o prăjină și lungă de patru; p. ext. orice fâșie lungă și îngustă de teren cultivat” (*DM*, s.v.) (< sl. *obratŭ*).

PE MOINĂ, fânețe (Moisei). Et**.** prep. *pe* + dial. *moină* „teren arabil, lăsat necultivat un an pentru a odihni pământul” (*DER; DRAM*). În Moisei, termenul *moină* mai vizează sensurile „fâșie de teren de 20-25 de ari, care putea fi arată într-o zi; câmp necultivat”, „pământ al omului”.

[2] În anul 1913, apare menționat în documentele vremii sub numele unguresc *Házpatak*, de fapt o traducere a toponimului românesc (Suciu 1968: 226).

BDD-V87 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:03 UTC)

ȚARINĂ, arătură (Borșa). Et**.** apelativul *țarină* (art.) „câmp cultivat, ogor, arătură; teritoriul unei comune (cu pământ arabil, pășuni, păduri etc.)” (*DM*) < cf. scr. *carina*.

- cultură pomicolă:

LIVADA LUI HORINCĂ, livadă (Borșa). Et**.** subst. *livadă* (< sl. *livada*) + determ. antrop. *Horincă* (< dial. *horincă* „țuică, pălincă”). Supranumele se păstrează și azi în localitatea Borșa.

LA POMI [la pomë], livezi (Moisei). Et**.** prep. *la* + subst. *pom* (pl.).

- apicultură:

LA STUPINĂ, teren pe Valea Vinului, unde, spun localnicii, se puneau stupii (Vișeul de Mijloc). Et**.** prep. *la* + subst. *stupină* „loc unde se cresc albine” < *stup* + suf. *-ină*.

- creșterea animalelor:

BORIȘTE, arătură (Borșa). Et**.** apelativul *boriște* pentru care *MDA* trimite la *bouriște* „loc unde stau vitele vara, afară, pe câmp” (< *bo(u)r* + suf. col. *-iște*).

COMARNICE, 1. deal; 2. fânațe (Borșa). Et. subst. *comarnic* (pl.) „adăpost la stână care servește la păstrarea și uscarea cașului; colibă” (< bg. *komarnik*).

STÂNA SASULUI, izvor în Munții Rodnei (Borșa). Et**.** subst. *stână* (art.) „așezare pastorească sezonieră unde sunt adăpostite oile și se prepară brânza” + n. p. *Sas(u)* (gen.). Denumirile care conțin în structura lor apelativul stână trimit la un vechi principiu al delimitării feudale a moșiilor, în funcție de locul stânelor cnezilor (Mihalyi de Apșa 2009: 490, 506). A se vedea și toponimele *Tomnaticul, Tomnaticul* Mare, *Tomnaticul* Mic (< subst. *tomnatic* „loc unde stau toamna păstorii cu oile”), *Țarcuri* (< subst. *țarc* (pl.) „suprafață împrejmuită (pentru adăpostirea oilor, a vitelor)” (*DEX*), „ocol pentru oi sau vite” (Porucic 1931: 58), *Văratic* (< subst. *văratic* „loc unde pășunează oile pe timpul verii”).

PE STANIȘTE, pășune, arătură (Moisei). Et**.** apelativul *staniște* „loc răcoros unde se odihnesc vitele vara, în timpul căldurilor de la amiază; zăcătoare” (*DM*) < sl. *stanište*. Numele topic are o arie largă de răspândire (*DELR*), în Maramureș se întâlnește în Bocicoiel, Botiza, Poienile Izei, Dragomirești, Dobricul Lăpușului, Inău, Libotin, Peteritea, Vălenii Lăpușului (Vișovan 2005: 321; Vișovan 2008: 231).

c) nume topice referitoare la minerit:

BAIA DE PIATRĂ îbá¯a °e pµátrăï, carieră, moară (Borșa). Et**.** subst. *baie* „mină (din care se extrag minerale)” (art.) + prep. *de* + subst. *piatră*. Pentru substantivul *baie* „mină”, *DM* și *DEX* dau ca etimon maghiarul *bánya*. Al. Ciorănescu trimite însă la lat. *balnea* conservat în toate limbile romanice, termen ce avea și sensul „mină”, romanii cunoscând exploatarea zăcămintelor subsolului. Ciorănescu precizează că filologii au considerat posibilă medierea slavă *banja*, datorită dificultăților fonetice ale lui *balnea* sau **banea*, însă acest fapt este posibil, dar nu necesar, deoarece cuvântul slav ar proveni din latină (*DER*).

Apelativul *baie* „mină” se remarcă și în toponimele: *Băile Borșa,* zonă rezidențială aparținând orașului Borșa, renumită pentru minele din care s-au extras minereuri complexe, în principal plumb, zinc, cupru, dar și aur și argint*, Băița,* vârf în Pietrosul Bardăului (Vișeul de Sus), *Gura Băii,* platou defrișat pentru exploatare minieră (Borșa).

d) nume topice referitoare la instituții socioculturale:

*LA BĂI***,** teren pe Valea Vinului, unde s-au făcut amenajări cu scop balnear (Vișeul de Mijloc). Et. prep. *la* + subst. *băi* „stațiune balneară”.

LA CĂMIN, căminul cultural și zona din preajma lui (Moisei). Et**.** prep. *la* + subst. *cămin* < sl. *kamina.*

LA SANATORIU, zona din spatele fostului sanatoriu pentru boli pulmonare, astăzi fostă unitate militară (Borșa). Et**.** prep. *la* + subst. *sanatoriu* „instituție spitalicească (climatică sau balneară) pentru îngrijirea bolnavilor cronici (de tuberculoză); (în trecut) spital particular; casă de sănătate” (*DEX*) (< fr. *sanatorium*).

BDD-V87 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:03 UTC)

LA SFAT, zona din preajma primăriei din centrul comunei (Moisei). Et**.** prep. *la* + subst. *sfat* (< sl. *sŭvětŭ*), de la sintagma Sfatul Popular „organ local al puterii de stat (în regiuni, raioane, orașe și comune); clădirea în care își avea sediul acest organ” (*MDA*).

LA MONUMENT, zona din preajma monumentului ridicat pe dealul din spatele celei de-a doua case, din Moisei, în care au fost 31 de țărani care s-au împotrivit armatelor horthyste în octombrie 1944. Monumentul a fost realizat de sculptorul Vida Gheza, fiind format din 12 siluete de bărbați, inițial cioplite în lemn (1967), apoi în piatră (1972). Et**.** prep. *la* + subst. *monument* „lucrare de arhitectură sau de sculptură făcută în memoria unui om mare sau a unui eveniment important” (*MDA*).

ÎN GARĂ, zonă rezidențială dezvoltată în jurul fostei gări (Borșa). Et. prep. *în* + subst. *gară* <fr. *gare*. În Moisei s-a înregistrat toponimul *La Gară,* desemnând zona rezidențială aflată în preajma fostei gări.

e) nume topice referitoare la evenimente istorice:

LA MORMÂNT, denumire sub care sunt cunoscute locurile unde sunt morminte din Cel de-al Doilea Război Mondial în Hășmar și sub Piatra Ciungului (Borșa). Et**.** prep. *la* + subst. *mormânt* < lat. *monumentum*.

JGHEABUL TĂTARILOR, [j°ábu tătărilor], locul unde borșenii au surpat pământul peste tătari. În anul 1717, tătarii au năvălit asupra satelor românești, la ordinul sultanului care purta bătălia cu creștinătatea la Belgrad, pentru a putea distruge armata Austriei. Înțelegând că turcii au fost învinși la Belgrad, și întâmpinând rezistența haiducilor, tătarii s-au retras spre Bucovina, luând drumul pe Valea Izei. La Borșa, protopopul Lupu Sándor (Sandrin), fost căpitan în armata lui Rákoczy, a adunat localnicii și, formând o mică armată, a transformat strâmtoarea Cheia (cuprinsă între Știol și Gruiulung, o zonă împădurită, la care se ajungea mergând pe malurile Vișeului) într-o capcană, aruncând asupra tătarilor bolovani, bușteni și surpând pământul. Se spune că apele Vișeului s-au înroșit de sângele tătarilor. În locul strâmtorii, și astăzi este un monument, ridicat, se pare în 1786, cu o cruce și două săbii, care amintește că acolo au fost omorâți tătarii. Memoria acestui eveniment este bine conservată în toponimie, zonele din preajma strâmtorii fiind denumite după grupul etnic oprit în expansiunea spre Europa (Borșa). Et**.** subst. *jgheab* (art.) + subst. *tătar* (pl., gen.). Numele s-a extins și asupra formelor de relief din zonă: *Poiana Tătarilor, Preluca Tătarilor.*

f) nume topice referitoare la relații sociale:

CORNUL NEDEII [córnu ëed'éí], 1. vârf în Munții Rodnei, 2. pășune (Borșa). Et. subst. *corn* (art.) + n. top. **Nedeia* < subst. *nedeia* (< sl. *nedělja* „săptămână; duminică”). Iorgu Iordan menționează pentru *nedeie* sensul de „bâlci, iarmaroc, târg”. În Borșa este atestată o sărbătoare străveche numită *Nedeia Munților*. O reminescență a acestei sărbători campestre este Hora la Prislop, care se organizează în luna august, în pasul Prislop. În arealul cercetat, s-au înregistrat și toponimele *Culmea Nedeii, Izvorul Nedeii, Tarnița Nedeii.*

ÎN CLEJE în cl™j¡ï, fânațe (Moisei). Et**.** prep. *în* + dial. *clejă* „fânațe și terenuri aflate în proprietatea bisericii” (< *iclejă* < lat. *ecclesia* prin filieră maghiară). Numele topic *Cleja, Cleje* este răspândit în Maramureș, atât pe Valea Izei, cât și în Rona de Jos sau Lăpuș. Consemnăm și faptul că localnicii foloseau termenul *clejă* și cu sensul „dijmă”. Vezi n. top. *Icleje* consemnat de V. Frățilă pe Valea Târnavei (Frățilă 2004: 44).

SĂTESCU, arătură (Borșa). Et**.** adj. substantivizat *sătesc* „al satului”, „locul sătesc” < *sat* + suf. *-escu*.

g) nume topice referitoare la căi de comunicație:

- drumuri, ulițe:

DRUMUL DE LA VĂRĂRIE, drumul care vine de la Mănăstire spre Țarcuri (Moisei). Et. subst. *drum* „cale, cărare” (art.) + prep. compusă *de la* + n. top **Vărărie*.

BDD-V87 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:03 UTC)

DRUMUL LUI MANTZ [drúmu lu manț], drum forestier care leagă *Piatra Scrisă* de *Burloaia* (Borșa). Et**.** subst. *drum* (art.) + n. p. *Mantz* < pol. *Mants* (Iordan 1983: 290). În zonă a fost stabilit frontul atât în Primul Război Mondial, cât și în Cel de-al Doilea, dovadă fiind tranșeele și cimitirele din Cornedei și Bălășâna.

Amintim aici și numele topice *Drúmul Mórii*, stradă (Borșa), *Drumul Vișeului*, șoseaua care leagă Moiseiul de Vișeu (Moisei).

OGAȘUL TEMETEULUI, drumul spre cimitir (Vișeul de Sus). Et**.** subst. *ogaș* (art.) „brazdă arată” (*DRAM*), „vale... cu părțile superioare mult lăsate” (Porucic 1931: 32); „urmă lăsată de un șuvoi de apă” (*DEETG*); *MDA* și *DM* trimit la *făgaș* pentru care *MDA* dă sensurile „urmă adâncă (și îngustă) lăsată de roțile unui vehicul”, „(fig.) drum”, „urmă (adâncă și neregulată) săpată în pământ de torente”, „matcă a unui pârâu”, „scobitură săpată pe întreaga lungime a frontului miner de abataj, pentru a ușura deprinderea ulterioară a rocii” (< magh. *vágás*) + subst. *temeteu* „cimitir” (gen.) < magh. *temetö*.

ULIȚA BÂRCOTENILOR [Älița bîrcot'éńilor], uliță (Borșa). Et. subst. *uliță* (art.) + determ. antrop. *Bârcoteni* (< n. p. *Bârcotă* + suf. *-eni,* gen.). De regulă, numele uliței vine de la numele celor mai numeroase sau celor mai importante familii care locuiesc acolo.

În arealul cercetat, substantivul *uliță* apare în 16 nume topice (*ulicioară* în două), alăturat de cele mai multe ori unui antroponim, de regulă supranume sau poreclă (*Ulița Bercioaei, Ulița Botoaiei, Ulița Hriscenilor*) sau unui apelativ ce indică un punct de reper cunoscut în localitate (*Ulița Poștii, Ulița Morii*), ori o locuțiune adverbială (*Ulița din Jos*).

- căi ferate:

PESTE LINIE, zonă rezidențială, învecinată cu orașul Borșa, dincolo de calea ferată (Moisei). Et. prep. peste + dial. linie „cale ferată”.

- poduri:

PODEȚUL LUI PALATINAȘCU, podeț (Borșa). **Et.** subst. *podeț* „pod mic” (art.) (*pod* + suf. dim. *-eț*) + n. p. *Palatinașcu*. În Borșa circulă supranumele *Paica lui Palatinușu*.

PODUL BÂRCOTENILOR, pod peste Țâșla în Rotundul (Borșa). **Et.** subst. *pod* (art.) + nume de grup *Bârcoteni* (gen.) (< n. p. *Bârcotă*, supranume în Borșa, în care se identifică radicalul *bârc* (*DOR* 1963: 199) + suf. *-eni*). Podul face legătura între șosea și *Ulița Bârcotenilor*.

Substantivul *pod* este înregistat în 21 de toponime, fiind alăturat unui antroponim, de regulă numele constructorului (*Podul lui Caroi*), al celui care a plătit ridicarea acestuia (*Podul lui Lupan*) sau unui alt nume topic, zona rezidențială cu care face legătura (*Podul Văii*, face legătura cu fostul cătun anexat orașului Borșa, *Văile*), ori hidronim (*Podul Vișeului*).

h) nume topice referitoare la limite de hotar:

DEALUL HOTARULUI, deal între Borșa și Moisei. Et**.** subst. *deal* (art.) + n. top. **Hotar* (< subst. *hotar* „limită teritorială, graniță” (< ung. *határ*). Toponimul este întâlnit și în alte localități din Maramureș (Vișovan 2005: 55; Vișovan 2008: 55). *Dealul Hotarului, Pârâul Hotarului, Valea Hotarului* sunt limitele oficiale între comuna Moisei și localitatea Borșa, deși posesii teritoriale există și de o parte și de alta, de unde și faptul că același loc este cunoscut de borșeni și de oamenii din Moisei.

ROHATCA, deal (Borșa). Et. subst. *rohatcă* (art.) „barieră de oraș” (*DLR*); „loc pe unde se intră în oraș și unde se încasau în trecut taxele pentru mărfurile aduse spre vânzare” (*MDA*); „(Mold.) poartă, vamă, barieră” (*DER*) < cf. ceh. *rohatka,* rus. *rogatka*; *DM, MDA* trimit la ucr. *rohatka*. Ilie Dan înregistrează numele topic *Rohatca* în teritoriul satului Cacica, desemnând „parte de pădure”, cu mențiunea că toponimul are la bază un apelativ de origine ucraineană (Dan 1980: 209; cf. *DEETG*: 163).

BDD-V87 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:03 UTC)

3.3. Supranumele în toponimie – apartenența la un grup

Nu doar toponimele referitoare la viața socială indică afirmarea identității unei comunități, ci și folosirea în procesul denominației teritoriale a antroponimelor, cu precădere a supranumelor și a poreclelor. Menționăm că în arealul cercetat se folosește în paralel un sistem denominativ bazat pe poreclă și supranume. Folosim termenul *supranume*, chiar și acolo unde caracterul peiorativ este evident, deoarece, în regiune, porecla s-a păstrat din tată în fiu, pierzându-și astfel aspectul maliții. Astfel, *Buzilă, Guşat, Șchiopu* nu mai reflectă defecte fizice, devenind elemente ale mândriei de neam. Am înregistrat în localitățile cercetate „porecle de neam" păstrate și astăzi, tocmai pentru a ilustra relația dintre cele două domenii onomastice.

Amintim aici câteva toponime care conțin un supranume: *Corha Lui Frișcău* (Borșa) < supranumele *Frișcău* menționat în prezent în localitate; *Dealul Gagii* (Borșa) < supranumele *Gagea*; *Fântâna Puiului* (Borșa) < supranumele *Puiu*; *La Petrea Băchii* (Borșa) < supranume, Petrea Băchii este un proprietar din trecut al locului < n. p. *Petre* + n. p. *Băca* (gen.), supranume întâlnit și astăzi în Borșa; *Preluca lui Gotan* (Vișeul de Sus) < n. p. *Gotan*, un derivat de la *Gota*; în Borșa se întâlnește supranumele *Gotan*; *Preluca Neamțului* (Moisei) < cf. supranumele *De-a Neamțului* întâlnit în comuna Moisei; *Ulița Hrișcenilor* (Moisei) < numele de grup *Hrișceni* < n. p. *Hrișcău*, probabil de la dial. *hrișcă*. *Hrișcău* este înregistrat în localitate ca supranume.

Folosirea antroponimelor, cu precădere a supranumelor, este o consecință a modului în care membrii unei comunități se percep pe sine în raport cu ceilalți. Aceste apelative neconvenționale sunt cunoscute în colectivitatea respectivă, adesea și dincolo de granițele ei teritoriale, fiind elemente ale mândriei de neam, ale apartenenței la un grup bine individualizat și unic.

4. Considerații finale

Denominatorii recurg, în actul performativ al numirii, la elemente cunoscute în comunitate pentru a ușura orientarea pe un teritoriu extins. Buni cunoscători ai zonei, aceștia fac din spațiul în care locuiesc o „carte de vizită" a identității lor de neam.

Utilizarea unor nume de instituții socio-culturale ca repere în orientarea locuitorilor unui areal dat marchează importanța pe care aceștia o acordă activităților comunității, precum și relația de interdependență dintre mediu și societate. De asemenea, localnicii pot să identifice cu ușurință zonele numite, recurgând la cunoștințele pe care le au din cadrul colectivității din care fac parte. Pentru străin, adesea ele sunt ambigue.

Păstrarea în memoria colectivă, prin toponimie, a unor evenimente istorice marcante nu este altceva decât identificarea omului cu trecutul comunității sale. Aceste nume topice trimit vădit la afirmarea identității naționale.

În privința apelativelor întâlnite în toponimele supuse analizei noastre, ponderea cea mai mare o au termenii românești. Utilizarea unor apelative cu circulație regională (*gireadă* „șir, stog (de grâu, de paie)", *moină* „teren"), alături de rostirile dialectale, este o confirmare a nealterării stimei de sine. Oamenii, în momentul denominației, selectează din termenii folosiți zilnic acele cuvinte care exprimă cel mai bine impresia creată de mediu în mintea sa. Ca atare, toponimele sunt o radiografie a modului în care locuitorii unei regiuni se definesc ca grup unic, individual și identic cu sine.

Sigle și abrevieri bibliografice

Anderson 1991 = B. Anderson, *Imagined Communities. Reflection on the Origin and Spead of Nationalism*, rev. and extented ed., 2nd ed., Verso.

Blommaert 2006 = J. Blommaert, *Language Policy and National Identity*, in *An Introduction to Language Policy: Theory and Method*, edited by Thomas Ricento, Blackwell Publishing.

BDD-V87 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:03 UTC)

Coates 2006 = Richard Coates, *Name theory – Théorie de noms – Namentheorie*, in *Onoma*. vol. 41 (2006), Peeters Publishers.

Dan 1980 = Ilie Dan, *Toponimie și continuitate în Moldova de Nord*, Iași, Editura Junimea.

DAR 2002 = Gheorghe Bulgăr, Gheorghe Constantinescu- Dobridor, *Dicționar de arhaisme și regionalisme*, vol. I, II, București, Editura Saeculum Vizual, 2002.

DEETG = Anatol Eremia, *Dicționar explicativ și enciclopedic de termeni geografici*, Chișinău, Î.E.P. Știința, 2006.

DELR = Gh. Bolocan, Elena Sodolescu Silvestru, Iustina Burci, Ion Toma, *Dicționarul entopic al limbii române*, Craiova, Editura Universitaria, vol. I, 2009, vol. II, 2010.

DER = Alexandru Ciorănescu, *Dicționarul etimologic al limbii române*, București, Editura Saeculum I.O., 2001.

DEX = Dicționarul explicativ al limbii române, București, Editura Academiei, 1998.

DEXI 2007 = Eugenia Dima, Doina Cobeț ş. a., Dicţionar explicativ ilustrat al limbii române. Editura Arc & Gunivas.

DFNFM 2007 = Ștefan Vișovan; Mircea Farcaș, Mihai Sorin Frânc, Sorin S. Vișovan, Maria Vișovan, Simona Farcaș, *Dicționar de frecvență a numelor de familie din Maramureș*, Baia Mare, Editura Universității de Nord.

DLR = Dicționarul limbii române, seria nouă, București, 1965 și urm.

DM = Dicționarul limbii române moderne, București, Editura Academiei Republicii Populare Romania, 1958.

DOR 1963 = N. A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, București, Editura Academiei Republicii Populare Române.

DRAM = Dorin Ștef, *Dicționar de regionalisme și arhaisme din Maramureș*, Baia Mare, Editura Ethnologica, 2011.

Florea 1972 = Viorica Florea, *Despre înțelesul numelor proprii*, în *CL*, anul XVII (1972), nr. 1, p. 169-177.

Frăţilă 2004 = Vasile Frăţilă, *Cercetări de onomastică şi dialectologie*, Timişoara, Excelsior Art.

Hasting, Manning 2004 = A. Hasting and P. Manning, *Introduction: acts of alterity*, in *Language & Communication* 24 (2004): 291 -311.

Iordan 1963 = Iorgu Iordan, *Toponimie românească*, Bucureşti, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1963.

Iordan 1983 = Iorgu Iordan, *Dicționar al numelor de familie românești*, București, Editura Științifică și Enciclopedică.

May 2012 = S. May, *Language and minority rights. Ethnicity, Nationalism and the Politics of Language*, Second Edition, New York/ London: Routledge.

MDA = Micul dicționar academic, vol. I-IV, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", București, Editura Univers Enciclopedic, 2002 și urm.

Mihalyi de Apșa 2009 = Ioan Mihalyi de Apșa, *Diplome maramureşene din secolele XIV-XV*, ediţia a IV-a, îngrijită de Vasile Iuga de Sălişte şi Vasile Rus, Sighetu Marmaţiei.

Porucic 1931 = T. Porucic, *Lexiconul termenilor entopici din limba română*, Chișinău.

Suciu 1968 = Coriolan Suciu, *Dicţionar istoric al localităţilor din Transilvania*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, vol. II.

Tomescu 2009 = Domnița Tomescu, *Lexicographie et onomastique*, în *SCOL*, anul II (2009), nr. 1-2, p. 50-61.

BDD-V87 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:03 UTC)

Van Langendonck 2011 = Willy Van Langendonck, *Do proper names have an etymological meaning?*, in Oliviu Felecan si Daiana Felecan (coord.), *Confluente lingvistice si filologice*, Omagiu profesorului Nicolae Felecan la împlinirea a 70 de ani, Cluj-Napoca: Editura Mega, 483-490.

Vișovan 2005 = Ștefan Vișovan, *Monografia toponimică a Văii Izei*, Cluj-Napoca, Editura Mega.

Vișovan 2008 = Ștefan Vișovan, *Toponimia Ţării Lăpuşului*, Baia Mare, Editura Universităţii de Nord.

BDD-V87 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:03 UTC)